

HEL- OCH DELTIDSARVODERADE FÖRTROENDEVALDA

Richard Öhrvall

1. Inledning

Svenska Kommunförbundet har sedan år 1971 genomfört undersökningar syftande till att beskriva de kommunalt förtroendevalda. Den senaste undersökningen genomfördes år 1999 av Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) på uppdrag av Svenska Kommunförbundet. Under år 2003 har Statistiska centralbyrån (SCB) på motsvarande sätt samlat in information om de förtroendevalda i kommuner och landsting. SCB:s undersökning skiljer sig från tidigare undersökningar genom att de förtroendevaldas personnummer samlats in, vilket ger möjlighet att använda registerstatistik för att mer ingående analysera vilka de förtroendevalda är. Dessutom har, till skillnad från tidigare studier, även information om de förtroendevalda i landstingen samlats in. Huvudresultaten av 2003 års undersökning presenterades i rapporten *Det nya seklets förtroendevalda* av Hanna Bäck och Richard Öhrvall. Föreliggande rapport presenterar undersökningens resultat avseende hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda. Datainsamling och analys har finansierats av Justitiedepartementet, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

1.1 Datainsamling och bearbetning¹

I slutet av maj 2003 gick SCB ut till samtliga kommuner och landsting och efterfrågade uppgifter om deras förtroendevalda. Huvuddelen av kommunerna och landstingen hade i mitten av augusti skickat in de efterfrågade uppgifterna. De sista svaren inkom i början av november. Samtliga kommuner och landsting har skickat in efterfrågade uppgifter om de förtroendevalda, vilket gör att det inte föreligger några problem med bortfall.

Genom att utnyttja information från register vid SCB har olika bakgrundsvariabler avseende de förtroendevalda kunnat tas fram. I samband med behandlingen av de inskickade uppgifterna har även olika former av kontroller genomförts. De brister och felaktigheter som upptäckts vid dessa kontroller har korrigerats efter kompletteringar från kommuner och landsting. Den här rapporten baseras på de uppgifter som kommuner och landsting har skickat in under år 2003. Det är naturligtvis möjligt att enskilda förhållanden har förändrats sedan dess.

¹ För mer utförlig beskrivning av datainsamling och bearbetning, se Bäck, Hanna & Öhrvall, Richard (2004), *Det nya seklets förtroendevalda. Om politikerantal och representativitet i kommuner och landsting 2003*, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Justitiedepartementet, kap. 5.

Richard Öhrvall

1.2 Definitioner och begrepp

Denna rapport syftar till att beskriva de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommuner och landsting. Till de heltidsarvoderade hör de förtroendevalda som erhåller arvode för politiska uppdrag som anses utövas på heltid. Exempelvis är i de flesta kommuner och landsting styrelsens ordförande heltidsarvoderad. I huvuddelen av kommunerna och landstingen finns jämte eller istället för heltidsarvoderade även deltidsarvoderade förtroendevalda. Med deltidsarvoderad avses här, och i motsvarande studier som genomförts tidigare, förtroendevalda vars uppdrag anses motsvara 40 procent tjänstgöring eller mer, dock inte heltidstjänstgöring.

Att skilja ut de heltidsarvoderade från övriga förtroendevalda är i de allra flesta fall inte något problem, men det är mer problematiskt när det gäller de deltidsarvoderade. Det hänger samman med att det ofta inte finns någon specifik tjänstgöringsgrad kopplad till det politiska uppdraget i kommunen eller landstinget. För de kommuner och landsting som resonerar i termer av hel- och deltidsarvoderade är uppdelningen naturlig, men för övriga är det svårare att definiera om en förtroendevald ska anses vara deltidsarvoderade eller inte. I många fall är arvodesnivån uttryckt som en andel av ett belopp som motsvarar arvodet för heltidsarvoderade förtroendevalda. I sådana fall anses oftast andelen också utgöra tjänstgöringsgrad även om det formellt sett inte finns någon uttalad tjänstgöringsgrad. Detta innebär att det föreligger en viss osäkerhet kring det exakta antalet deltidsarvoderade förtroendevalda. Vid den beskrivning av de förtroendevalda efter olika bakgrundsvariabler som görs i den här rapporten är denna osäkerhet dock av underordnad betydelse.

Sedan år 1983 kan kommuner och landsting anställa särskilda tjänstemän, politiska sekreterare, med uppgift att lämna politiskt biträde åt ledamöter och ersättare i fullmäktige och nämnder.² De politiska sekreterarnas roll är således skild från den som övriga hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda har. Detta märks även genom att alla övriga hel- och deltidsarvoderade i kommuner och landsting innehar förtroendeuppdrag, men så är inte fallet för de politiska sekreterarna. Det kan därför ifrågasättas om de politiska sekreterarna ska inkluderas i den population som denna rapport försöker beskriva. Vidare är det möjligt att kommuner och landsting i vissa fall inte skickat in uppgifter avseende politiska sekreterare eftersom deras roll skiljer sig från övriga hel- och deltidsarvoderade, vilket i så fall skulle vara ytterligare ett skäl för att exkludera dem. I tidigare studier av hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda har dock politiska sekreterare inkluderats.³ För att inte förlora i jämförbarhet över tid har därför politiska sekreterare

² Gustafsson, Agne (1999), *Kommunal Självstyrelse*, 7:e upplagan, Stockholm: SNS, s. 141.

³ Se exempelvis Svenska Kommunförbundet (1992), *Kommunalt förtroendevalda. Parti och kön, arvoden, partistöd 1992*, s. 6f.

Richard Öhrvall

inkluderats i kapitel 2. I kapitlet redovisas dock även antalet hel- och deltidsengagerade förtroendevalda år 2003 exklusive politiska sekreterare. I övriga kapitel av denna rapport, där de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda beskrivs, har de politiska sekreterarna exkluderats.

2. Hur många hel- och deltidsarvoderade?

I det här kapitlet kommer antalet hel- och deltidsarvoderade i kommuner och landsting presenteras. I de fall där det är möjligt kommer även jämförelser över tiden att genomföras.

2.1 Antalet hel- och deltidsarvoderade i kommunerna

I *tabell 1* redovisas hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda efter olika typer av uppdrag. Som framgår av tabellen fanns det år 2003, exklusive politiska sekreterare, 481 deltidsarvoderade och 523 heltidsarvoderade förtroendevalda. Det kan jämföras med det totala antalet samma år, vilket uppgick till 42 231 förtroendevalda.⁴ Det kan därmed konstateras att de förtroendevalda som erhåller hel- eller deltidsarvode endast utgör 2,4 procent av det totala antalet förtroendevalda. Det stora flertalet av de förtroendevalda är således varken hel- eller deltidsarvoderade. Vidare kan det utläsas av tabellen att drygt hälften av de heltidsarvoderade förtroendevalda innehar posten som kommunstyrelsens ordförande. Det framgår även av tabellen att i 274 av landets 290 kommuner är kommunstyrelsens ordförande heltidsarvoderad.

Tabell 1. Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter typ av uppdrag, år 2003.

Typ av uppdrag	Deltidsarvoderade		Heltidsarvoderade		Totalt	
	Antal	I %	Antal	I %	Antal	I %
Kommunstyrelsens ordförande	16	3,2	274	50,7	290	27,9
Politiska sekreterare	20	4,0	17	3,1	37	3,6
Övriga	465	92,8	249	46,1	714	68,6
Totalt	501	100	540	100	1041	100

Tabell 2 visar hur de hel- och deltidsengagerade förtroendevalda, exklusive politiska sekreterare, fördelar sig efter parti. Av tabellen framgår att en majoritet av de heltidsarvoderade representerar socialdemokraterna.

⁴ Bäck & Öhrvall, s.5.

Richard Öhrvall

Tabell 2. Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda, exkl. politiska sekreterare, i kommunerna efter parti, år 2003.

Parti	Deltidsarvoderade		Heltidsarvoderade		Totalt	
	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %
M	66	13,7	92	17,6	158	15,7
C	65	13,5	71	13,6	136	13,5
Fp	43	8,9	32	6,1	75	7,5
Kd	36	7,5	10	1,9	46	4,6
Mp	16	3,3	7	1,3	23	2,3
S	210	43,7	287	54,9	497	49,5
V	31	6,4	18	3,4	49	4,9
Övriga	14	2,9	6	1,1	20	2,0
Totalt	481	100	523	100	1004	100

Antalet hel- och deltidsarvoderade över tid

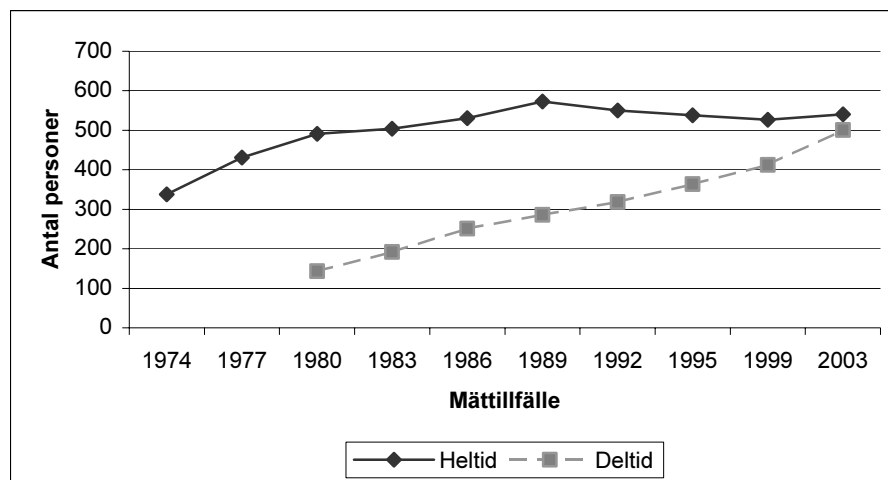
Antalet heltidsarvoderade förtroendevalda har ökat under andra halvan av 1900-talet. Den största ökningen skedde under 1960-talet. År 1954 hade endast 15 kommuner en eller flera heltidsarvoderade förtroendevalda, vilket kan jämföras med 200 kommuner år 1974.⁵ Antalet kommuner med heltidsarvoderade förtroendevalda har därefter fortsatt stiga. År 2003 fanns det heltidsarvoderade förtroendevalda i 277 av landets 290 kommuner. Det är med andra ord endast ett fåtal av Sveriges kommuner som i dag inte har någon heltidsarvoderad förtroendevald.

I *diagram 1* illustreras hur antalet hel- respektive deltidsarvoderade förtroendevalda i landets kommuner förändrats under perioden 1974 – 2003. Av diagrammet framgår att antalet heltidsarvoderade visserligen har ökat under perioden, men ökningen ligger framför allt under 1970-talet. Antalet heltidsarvoderade har under perioden 1983 – 2003 legat mellan 504 och 573 personer. Som framgår av diagrammet är det främst antalet deltidsarvoderade förtroendevalda som har ökat, från 143 personer år 1980 till 501 personer år 2003.

⁵ Hagevi, Magnus (1999), *Kommunala förtroendeuppdrag 1999*, Stockholm: Svenska kommunförbundet, s. 15.

Richard Öhrvall

Diagram 1. Antalet hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna, 1974 – 2003

Som nämndes i avsnitt 1.2 är det för vissa kommuner och landsting svårt att definiera de förtroendevalda i termer av hel- och deltidsarvoderade, vilket föranleder att det exakta antalet deltidsarvoderade vid respektive måttillfälle är behäftat med viss osäkerhet. Det råder dock inte någon tvekan kring att antalet deltidsarvoderade förtroendevalda har ökat kraftigt under de senaste decennierna. Man kan tänka sig flera förklaringar till det ökande antalet deltidsarvoderade i kommunerna. Hagevi nämner den mer splittrade partipolitiska situationen i kommunerna som en tänkbar förklaring till ökningen.⁶ Argumentationen är att fler partier krävs för att bilda en styrande majoritet och de förhandlingar som föregår bildandet av dessa majoriteter leder till att de arvoderade uppdragen måste delas upp på fler partier. Något som i sin tur skulle leda till att heltidsuppdrag omvandlas till deltiduppdrag. Samtidigt kan vi utifrån diagrammet ovan konstatera att antalet heltidsarvoderade förtroendevalda har varit förhållandevis konstant under den period då antalet deltidsarvoderade ökat, vilket inte talar för den hypotesen. En annan tänkbar förklaring är att vissa uppdrag, som exempelvis nämndsordförande, har blivit tyngre och att arvodesnivå därmed höjts. Något som i sin tur kan ha medfört att den förtroendevalde som innehar den posten därmed blivit definierad som deltidsengagerad. Det finns dock inte möjlighet att inom ramen för den här rapporten klarlägga orsakerna bakom det ökande antalet deltidsarvoderade förtroendevalda.

2.2 Antalet hel- och deltidsarvoderade i landstingen

Det dröjde länge innan det blev vanligt med heltidsengagerade förtroendevalda i landstingen. År 1963 var det endast tre landsting som hade

⁶ Hagevi, Magnus (2000), *Professionalisering och deltagande i den lokala representativa demokratin. En analys av kommunala förtroendeuppdrag 1999*, Göteborg: Göteborgs universitet, CEFOS, s 47f.

Richard Öhrvall

någon. Under mandatperioden 1991 – 1994 fanns det heltidsengagerade förtroendevalda i samtliga landsting.⁷ I 2003 års undersökning uppgav samtliga landets 20 landsting att de hade en eller flera heltidsarvoderade förtroendevalda. I *tabell 3* redovisas hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i landstingen efter typ av uppdrag. Om vi undantar politiska sekreterare fanns det totalt sett 121 heltidsarvoderade och 86 deltidsarvoderade i landstingen. Det kan jämföras med det totala antalet förtroendevalda i landstingen, som uppgick till 4 592 förtroendevalda.⁸ Andelen hel- och deltidsarvoderade utgör därmed 4,5 procent av det totala antalet förtroendevalda i landstingen. I likhet med för kommunerna kan vi således konstatera att det endast är en liten andel av de landstingskommunala förtroendevalda som är hel- eller deltidsengagerade. Det stora flertalet förtroendevalda i såväl landsting som kommuner är fritidspolitiker.

Tabell 3. Antal och hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i landstingen efter typ av uppdrag, år 2003.

	Deltidsarvoderade		Heltidsarvoderade		Totalt	
	Antal	I %	Antal	I %	Antal	I %
Landstingsstyrelsens ordförande	0	0	20	16,3	20	9,3
Politiska sekreterare	6	6,5	2	1,6	8	3,7
Övriga	86	93,5	101	82,1	187	87,0
Totalt	92	100	123	100	215	100

I *tabell 4* illustreras hur de hel- och deltidsengagerade förtroendevalda i landstingen, exklusive politiska sekreterare, fördelar sig efter parti. I likhet med i kommunerna representerar en majoritet av det heltidsarvoderade i landstingen socialdemokraterna.

Tabell 4. Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda, exkl. politiska sekreterare i landstingen efter parti, år 2003.

Parti	Deltidsarvoderade		Heltidsarvoderade		Totalt	
	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %
M	8	9,3	18	14,9	26	12,6
C	16	18,6	6	5,0	22	10,6
Fp	8	9,3	12	9,9	20	9,7
Kd	10	11,6	7	5,8	17	8,2
Mp	6	7,0	6	5,0	12	5,8
S	27	31,4	61	50,4	88	42,5
V	9	10,5	10	8,3	19	9,2
Övriga	2	2,3	1	0,8	3	1,4
Totalt	86	100	121	100	207	100

⁷ Gustafsson, s. 139f.

⁸ Bäck & Öhrvall, s. 7.

Richard Öhrvall

3. Vilka är de hel- och deltidsarvoderade?

I detta avsnitt kommer de hel- och deltidsarvoderade beskrivas mot bakgrund av kön, ålder och födelseland. Av skäl nämnda i avsnitt 1.2 så innefattar följande redovisningar inte politiska sekreterare.

3.1 De hel- och deltidsarvoderade i kommunerna

I *tabell 5* redovisas fördelningen efter kön bland hel- respektive deltidsarvoderade i kommunerna, år 1999 och år 2003. Som framgår av tabellen är ungefär två tredjedelar av de hel- eller deltidsengagerade förtroendevalda män; det gäller både år 1999 och år 2003. Det kan jämföras med fördelningen bland samtliga förtroendevalda i kommunerna där andelen kvinnor är 41 procent och andelen män 59 procent. Jämfört med år 1999 har andelen kvinnor bland de heltidsarvoderade ökat något samtidigt som motsvarande andel bland de deltidsarvoderade har sjunkit. Går vi tillbaka till år 1989 var andelen kvinnor bland heltidsarvoderade 17 procent och bland deltidsarvoderade 23 procent.⁹ Sett över lite längre tid har således andelen kvinnor bland de hel- och deltidsengagerade förtroendevalda ökat, men fortfarande är kvinnor underrepresenterade i dessa grupper.

Tabell 5. Andel kvinnor och män bland hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna, år 1999 och år 2003.

	År 1999		År 2003	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Deltidsarvoderade	40	60	36	64
Heltidsarvoderade	28	72	30	70
Totalt	33	67	33	67

Kommentar: Källa för år 1999: Hagevi 1999. Uppgiften om könsfördelning totalt år 1999 har beräknats utifrån uppgifter i Hagevi 1999.

Hur de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda fördelar sig efter ålder illustreras i *tabell 6*. Av tabellen framgår att nästan 60 procent av de heltidsarvoderade är i åldersgruppen 50 – 64 år. Även bland de deltidsarvoderade tillhör huvuddelen den åldersgruppen. Unga (upp till 30 år) är kraftigt underrepresenterade bland förtroendevalda i kommunerna och det gäller i synnerhet bland hel- och deltidsarvoderade.¹⁰ Vidare kan det konstateras att bland såväl hel- som deltidsengagerade är andelen äldre större bland män än bland kvinnor. Sett över tid så kan det konstateras att andelen yngre har sjunkit. År 1992 tillhörde 46,4 procent av de heltidsarvoderade åldersgruppen 30 – 49 år, vilket kan jämföras med 37,5 procent år 2003.¹¹ En liknande utveckling har skett bland de deltidsarvoderade. Gruppen hel- och

⁹ Svenska Kommunförbundet (1992), s. 7.

¹⁰ Se Bäck & Öhrvall, s. 14f.

¹¹ Svenska Kommunförbundet (1992), s. 13.

Richard Öhrvall

deltidsarvoderade har med andra ord blivit äldre, vilket skulle kunna bero på att det är samma personer som sitter kvar på dessa poster. Huruvida så är fallet går dock inte att avgöra med hjälp av den här undersökningens material.

Tabell 6. Andel hel- och deltidsarvoderade i kommunerna efter kön och åldersgrupp, år 2003.

	<u>Åldersgrupp</u>				Totalt
	-29 år	30-49 år	50-64 år	65- år	
<u>Heltidsarvoderade:</u>					
Kvinnor	1,3	42,1	56,0	0,6	100
Män	0,8	35,5	61,4	2,2	100
<i>Totalt</i>	<i>1,0</i>	<i>37,5</i>	<i>59,8</i>	<i>1,7</i>	<i>100</i>
<u>Deltidsarvoderade:</u>					
Kvinnor	2,3	43,4	52,6	1,7	100
Män	3,0	33,8	57,7	5,6	100
<i>Totalt</i>	<i>2,7</i>	<i>37,3</i>	<i>55,8</i>	<i>4,2</i>	<i>100</i>
Samtliga	1,8	37,4	57,9	2,9	100

I *tabell 7* redovisas hel- och deltidsarvoderade i kommunerna efter kön och födelse land. De utrikes födda utgör 3,3 procent av de deltidsengagerade och 2,9 procent av de heltidsengagerade. Det kan jämföras med 13,5 procent av befolkningen och 7,6 procent av samtliga förtroendevalda.¹² Utrikes födda är således underrepresenterade bland hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda. Vi har ovan konstaterat att detsamma gäller för kvinnor. *Är då utrikes födda kvinnor mer underrepresenterade än utrikes födda män?* Som framgår av tabellen nedan är det snarare tvärtom även om skillnaderna är små.

Tabell 7. Andel hel- och deltidsarvoderade i kommunerna efter kön och födelse land, år 2003.

	<u>Födelse land</u>		Totalt
	Inrikes födda	Utrikes födda	
<u>Heltidsarvoderade:</u>			
Kvinnor	96,9	3,1	100
Män	97,2	2,8	100
<i>Totalt</i>	<i>97,1</i>	<i>2,9</i>	<i>100</i>
<u>Deltidsarvoderade:</u>			
Kvinnor	96,0	4,0	100
Män	97,0	3,0	100
<i>Totalt</i>	<i>96,7</i>	<i>3,3</i>	<i>100</i>

¹² Uppgifter för befolkningen avser befolkningen över 18 år den 31 december 2002.

Richard Öhrvall

Samtliga	96,9	3,1	100
-----------------	-------------	------------	------------

3.2 De hel- och deltidsarvoderade i landstingen

I *tabell 8* redovisas andelen män och kvinnor bland de hel- och deltidsarvoderade i landstingen. Av tabellen framgår att männen är i majoritet bland såväl hel- som deltidsengagerade, men skillnaderna mellan könen är mindre än motsvarande skillnader i kommunerna. Det är samma mönster som konstaterats bland samtliga förtroendevalda; könsskillnaderna är mindre bland förtroendevalda i landstingen än i kommunerna. Bland samtliga förtroendevalda i landstingen är andelen män 52 procent och andelen kvinnor 48 procent.

Tabell 8. Andel kvinnor och män bland hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i landstingen, år 2003.

	Kvinnor	Män	Totalt
Deltidsarvoderade	46,5	53,5	100
Heltidsarvoderade	45,5	54,5	100
Totalt	45,9	54,1	100

Åldersfördelningen bland de hel- och deltidsarvoderade i landstingen redovisas i *tabell 9*. Precis som i kommunerna tillhör majoriteten av de hel- och deltidsengagerade åldersgruppen 50 – 64 år. Andelen äldre är än högre i landstingen än i kommunerna och det finns ingen heltidsarvoderad under 30 år i något av landstingen.

Tabell 9. Andel hel- och deltidsarvoderade i landstingen efter kön och åldersgrupp, år 2003.

	Åldersgrupp				Totalt
	-29 år	30-49 år	50-64 år	65- år	
<i>Heltidsarvoderade:</i>					
Kvinnor	-	43,6	54,5	1,8	100
Män	-	27,3	71,2	1,5	100
<i>Totalt</i>	-	34,7	63,6	1,7	100
<i>Deltidsarvoderade:</i>					
Kvinnor	-	40,0	60,0	-	100
Män	4,3	23,9	69,6	2,2	100
<i>Totalt</i>	2,3	31,4	65,1	1,2	100
Samtliga	1,0	33,3	64,3	1,4	100

I *tabell 10* redovisas hel- och deltidsarvoderade i landstingen efter kön och födelseland. Som framgår av tabellen är andelen utrikes födda bland hel-

Richard Öhrvall

som deltidsengagerade 1,9 procent. Om vi ser till samtliga förtroendevalda i landstingen så uppgår andelen utrikes födda till 7,7 procent, vilket kan jämföras med 13,5 procent i befolkningen.¹³ Utrikes födda är med andra ord underrepresenterade bland de förtroendevalda i landstingen och i synnerhet bland de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda där. I jämförelse med kommunerna kan vi konstatera att de utrikes födda är ännu sämre representerade i landstingen när det gäller hel- och deltidsarvoderade. Av tabellen kan inget entydigt könsmonster utläsas, men vi kan konstatera att det inte finns några utrikes födda bland de deltidsarvoderade kvinnorna i landstingen.

Tabell 10. Andel hel- och deltidsarvoderade i landstingen efter kön och födelse land, år 2003.

	Födelse land		
	Inrikes födda	Utrikes födda	Totalt
<i>Heltidsarvoderade:</i>			
Kvinnor	98,2	1,8	100
Män	98,5	1,5	100
<i>Totalt</i>	<i>98,3</i>	<i>1,7</i>	<i>100</i>
<i>Deltidsarvoderade:</i>			
Kvinnor	100	-	100
Män	95,7	4,3	100
<i>Totalt</i>	<i>97,7</i>	<i>2,3</i>	<i>100</i>
Samtliga	98,1	1,9	100

4. Arvodesnivåer

Som tidigare nämnts är det i många fall svårt att precisera tjänstgöringsgraden för de deltidsarvoderade förtroendevalda. Det blir därför problematiskt att räkna om arvodesnivåerna så att de blir jämförbara. I den följande redovisning är det därför de heltidsarvoderade som är i fokus. Av samma skäl som tidigare är de politiska sekreterarna exkluderade.

4.1 Arvodesnivåer i kommunerna

År 2003 uppgår det genomsnittliga månatliga arvudet för heltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna till 39 600 kronor. Variationen mellan kommunerna är dock stor, från drygt 20 000 kronor till drygt 81 000 kronor. När Svenska Kommunförbundet år 1995 undersökte arvodesnivåerna för de heltidsengagerade förtroendevalda som innehade posten som kommunstyrelseordförande kom de fram till att det genomsnittliga månatliga

¹³ Uppgifter för befolkningen avser befolkningen över 18 år den 31 december 2002.

Richard Öhrvall

arvodet uppgick till 29 000 kronor.¹⁴ Motsvarande belopp år 2003 är 38 200 kronor per månad. Även här är dock variationen stor, från drygt 26 000 kronor till drygt 81 000 kronor.

4.2 Arvodesnivåer i landstingen

Det genomsnittliga månatliga arvodet för de heltidsarvoderade förtroendevalda i landstingen uppgår år 2003 till 44 600 kronor. I likhet med bland de heltidsarvoderade i kommunerna varierar arvoden i landstingen kraftigt, från drygt 28 000 kronor till drygt 81 000 kronor. Om vi väljer att endast studera arvodesnivåerna för landstingsstyrelsernas ordförande så ligger det mellan drygt 37 000 kronor och drygt 81 000 kronor. I genomsnitt uppgår deras arvode till 47 200 kronor per månad.

5. Sammanfattning

Antalet heltidsengagerade förtroendevalda i kommunerna har under de senaste 20 åren legat mellan 504 och 573 personer. År 2003 uppgår antalet heltidsengagerade till 523 förtroendevalda. När det gäller antalet deltidsarvoderade har däremot en kraftig ökning skett under samma period och år 2003 uppgår antalet deltidsarvoderade till 481 personer. Antalet heltidsarvoderade i landstingen uppgår år 2003 till 121 personer och antalet deltidsarvoderade till 86 personer. Tyvärr finns inte samma historiska material kring förtroendevalda i landstingen, vilket gör det svårt att uttala sig kring förändringar över tid. Totalt sett utgör de hel- och deltidsarvoderade endast 2,4 respektive 4,5 procent av det totala antalet förtroendevalda i kommunerna och landstingen. Det är således endast en mindre del av de förtroendevalda som är hel- eller deltidsarvoderade. De allra flesta förtroendevalda i kommuner och landsting är fritidspolitiker.¹⁵

Sett över längre tid så har fördelningen mellan män och kvinnor bland de hel- och deltidsengagerade förtroendevalda i kommunerna blivit mer jämställd. Det finns dock ingen entydig förändring i förhållande till situationen år 1999. Det är fortfarande så att kvinnor är underrepresenterade bland hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda, och det gäller i högre utsträckning än bland samtliga förtroendevalda. Samma mönster återfinns i landstingen även om situationen där är mer jämställd.

I såväl kommuner som landsting tillhör en majoritet av både hel- och deltidsengagerade förtroendevalda åldersgruppen 50 – 64 år. Sett över tid har

¹⁴ Svenska Kommunförbundet (1996b), *Kommunalt förtroendevalda 1995. Del 2. Partistöd, ersättningsregler m.m.*, 16f.

¹⁵ Samtliga antalsuppgifter för år 2003 avser hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda exklusive politiska sekreterare.

Richard Öhrvall

gruppen hel- och deltidsengagerade blivit äldre. Unga är kraftigt underrepresenterade bland de hel- och deltidsarvoderade i kommuner och landsting och det gäller i synnerhet i landstingen. Samma förhållande gäller även för utrikes födda.

Det genomsnittliga arvodet för heltidsengagerade förtroendevalda i kommunerna uppgår till 39 600 kronor. Motsvarande belopp för heltidsengagerade i landstingen uppgår till 44 600 kronor.

Med tanke på det kraftigt ökande antalet deltidsarvoderade finns det anledning att i framtida studier se närmare på orsakerna bakom denna ökning. Det vore även värdefullt att se över definitionen av deltidsarvoderade inför kommande undersökningar för att öka kvaliteten på de insamlade uppgifterna.

6. Referenser

Bäck, Hanna & Öhrvall, Richard (2004), *Det nya seklets förtroendevalda. Om politikerantal och representativitet i kommuner och landsting 2003*, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Justitiedepartementet.

Gustafsson, Agne (1999), *Kommunal Självstyrelse*, 7:e upplagan, Stockholm: SNS.

Hagevi, Magnus (1999), *Kommunala förtroendeuppdrag 1999*, Stockholm: Svenska kommunförbundet.

Hagevi, Magnus (2000), *Professionalisering och deltagande i den lokala representativa demokratin. En analys av kommunala förtroendeuppdrag 1999*, Göteborg: Göteborgs universitet, CEFOS.

Svenska Kommunförbundet (1992), *Kommunalt förtroendevalda. Parti och kön, arvoden, partistöd 1992*.

Svenska Kommunförbundet (1996), *Kommunalt förtroendevalda 1995. Del 2. Partistöd, ersättningsregler m.m.*